

สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

The Current and Problem of Integrated Learning Management by Using Local-
related Content of Teachers under the Secondary Educational Service Area
Office 9

จิราภรณ์ หงษ์ประชา¹ อรพิน พัฒนาผล^{2*} ปันรสี เอี่ยมสอาด³ และ ปวรา ชูสังข์⁴

¹ การประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² วิจัยและวัดผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

³ พลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

⁴ การศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*zinepatt@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็น ครูผู้สอน โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จำนวน 49 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น จำนวน 30 ข้อ ในการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของโรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม พบว่า ปัญหาที่มีความสำคัญเป็น 3 อันดับแรกคือ ปัญหาด้านการปรับรายละเอียดเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 81.6 รองลงมาคือปัญหาด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ขึ้นใหม่คิดเป็นร้อยละ 59.2 และปัญหาด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 62.9 ตามลำดับ

คำสำคัญ: สภาพและปัญหา, การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ, สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research was to study the current and problems of integrated learning management by using local-related content of teachers under the secondary education service area office 9. The subjects in this research were 49 teachers. The research tool was questionnaire. Data were analyzed by frequencies and percentage.

The research finding was as follow; The problems of integrated learning management by using local-related content of teachers under the secondary educational service area office 9 were 1) The problem of adjust the content (81.60%), 2) The problem of design new unit (62.90%), and 3) The problem of modify and utilization of learning media (52.20%) respectively.

Keywords: problems of integrated learning management, integrated learning management, local-related content

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2549 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 และปัจจุบันหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เน้นการจัดการศึกษาที่ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมมีความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 มาตราที่ 23 กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาเน้นความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษาและในมาตราที่ 24 กำหนดว่าการจัดการเรียนการสอนควรผสมผสานความรู้อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชาและมาตราที่ 27 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองดีของชาติการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนการศึกษาต่อและให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาตินอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและให้สถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งเน้นการปฏิรูปหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 33)

ดังนั้นเพื่อสนองเจตนารมณ์ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐธรรมนูญ แผนการศึกษาแห่งชาติพระราชบัญญัติการศึกษาและการประกันคุณภาพสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 27 และบทเฉพาะกาลมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 3) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งมีหน้าที่จัดทำหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติ (กรมวิชาการ, 2540) ตามนโยบายแผนการศึกษาชาติได้มีการปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษารวมทั้งให้กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษาเพื่อเอื้อต่อการแก้ปัญหาและชุมชนมากขึ้นทั้งนี้โดยตั้งอยู่ในพื้นฐานแนวคิดให้ท้องถิ่นชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้มาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539) โดยนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักเข้าใจท้องถิ่นเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนและมุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงกับชีวิตสภาพเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมจนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรอย่างแท้จริง (กรมวิชาการ, 2542, หน้า 2)

ดังนั้นกลุ่มผู้วิจัยจึงจะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาแนวทาง/รูปแบบในการเสริมสร้างความรู้ และพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของครูต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

3.1.1 ความหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ได้ให้ความหมายของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไว้ว่า สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น คือ ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับท้องถิ่นใน ด้านต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศ เนื้อหาองค์ความรู้ สภาพปัญหาในชุมชน และสิ่งที่ควรถ่ายทอดเพื่อพัฒนาชุมชนนั้น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่

3.1.2 แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ควรมีจุดเน้นสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

- 1) เนื้อหาสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นที่กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ควรเจาะลึกเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ให้ดีขึ้นได้
- 2) กระบวนการเรียนการสอน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าไปเรียนรู้ในบริบทจริงของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง และมีร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น
- 3) กระบวนการเรียนการสอน เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามาใช้ ตลอดจนกิจกรรมโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

3.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2549 : 3) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้อรรถศาสตร์ และประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลายและสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้จริงในสิ่งที่ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระวิชาต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนโดยมุ่งให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ ความคิด อรรถศาสตร์ และประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลายและสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3.2.2 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ชรินทร์ มั่งคั่ง (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ไว้ดังนี้

- 1) เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ เพราะในปัจจุบันนี้ปริมาณความรู้มีมากขึ้น รวมทั้งมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ ผู้เรียนจึงควรเป็นผู้สำรวจความสนใจที่ตนเองสนใจอย่างแท้จริง และจะหาทางตอบสนองความสนใจเหล่านั้นได้อย่างไร เพียงใด และด้วยกระบวนการเช่นไร ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนลักษณะนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาทางการความรู้ และพัฒนาการทางจิตใจ เป็นการให้ความสำคัญทางด้านจิตพิสัย (affective domain) คือเจตคติ ค่านิยม ความสนใจและสุนทรียภาพแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วยไม่ใช่นับแต่เพียงความรู้หรือพุทธิพิสัย (cognitive domain) แต่เพียงอย่างเดียว
- 3) เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ ความสำคัญของการบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำนี้เน้นที่เน้นการแสวงหาความรู้ ควรมีความสัมพันธ์กับทักษะพิสัย (psychomotor domain) เพื่อให้เกิดทั้งความรู้และความชำนาญ
- 4) เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่เรียนรู้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ การตระหนักรู้ (awareness) ถึงความสำคัญของคุณภาพชีวิตผู้เรียน สิ่งที่เรียนที่สอนในห้องเรียนจะต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5) เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตอบสนองคุณค่าในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน การบูรณาการความรู้ของวิชาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือเพื่อตอบปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ จึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ควรกระทำในขั้นตอนของการบูรณาการของหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถีทางประชาธิปไตย และมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life – long learning) ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาของไทยสำหรับพลโลกในอนาคต

3.2.3 รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ กรมวิชาการ (2544) ได้กำหนดรูปแบบของการบูรณาการไว้ในหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานดังนี้

1) การบูรณาการแบบผู้สอนแบบคนเดียว ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริง หรือสาระที่กำหนดขึ้นมา ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

2) การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนการสอน โดยยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์เรื่องเงา ผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์เรื่องการวัดระยะทางโดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องเงาในระยะเวลาต่าง ๆ จัดทำกราฟของเงาในระยะต่าง ๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้ผู้เรียนเรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

3) การบูรณาการแบบสหวิทยา การบูรณาการในลักษณะนี้ นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชา หรือกลุ่มวิชา แต่ในบางเรื่อง ผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน

4) การบูรณาการแบบโครงการ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็นโครงการ โดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมงด้วยการนำเอาชั่วโมงของวิชาต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม ในกรณีที่ต้องเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ครูผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ต้องสนองต่อความสนใจของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด การค้นคว้า แสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีความสนุกสนาน ได้ปฏิบัติจริง สามารถสร้างสรรค์ผลงาน แล้วนำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งจะสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ

3.3 สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นนั้น ผู้สอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นต่าง ๆ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ได้ตามสภาพบริบทท้องถิ่น ดังนั้นเราจึงพบว่ามีจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้อยู่มาก จึงทำให้เกิดผลการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนรู้ลักษณะดังกล่าวต้องอาศัยองค์ความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงาน จึงประสบความสำเร็จ ดังนั้นเราจะพบได้ว่ามีผู้สอนได้กล่าวถึงปัญหาและสภาพของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไว้ดังนี้

1) ในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ควรดำเนินการสำรวจความต้องการความจำเป็นของชุมชนมาวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญด้านสาระการเรียนรู้ กระบวนการและทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมแล้วนำมากำหนดกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี (ถาวร สุ่มเมือง, 2548, บทคัดย่อ)

2) ในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น มีขั้นตอนดำเนินงาน 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับพัฒนากรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 2) พัฒนารอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างและทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น (ฤทัยรักษ์ ธิราช, 2551, บทคัดย่อ)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ที่อยู่ในโครงการนครปฐมนครแห่งความผาสุกทุกชุมชนท้องถิ่นจำนวน 29 โรงเรียน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จำนวน 49 คน โดยได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากจาก โรงเรียนจำนวน 26 โรงเรียน ได้มาจำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ สภาพและปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็น แบบสอบถามสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 30 ข้อ ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณารายการประเด็นปัญหา และพิจารณาความสำคัญของประเด็นปัญหา 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงโดยนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับนิยามศัพท์ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) มีค่าเท่ากับ .964

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการหาค่าความถี่ และ ร้อยละ ของแบบสอบถามที่ผู้ตอบพิจารณาประเด็นปัญหาอยู่ในระดับมากและมากที่สุด (ระดับ 4-5)

5. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็น 9 ด้าน สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของโรงเรียนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าปัญหาที่มีความสำคัญเป็น 3 อันดับแรกคือ ปัญหาด้านการปรับรายละเอียดเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 81.6 รองลงมาคือปัญหาด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ขึ้นใหม่ คิดเป็นร้อยละ 59.2 และปัญหาด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 62.9 ตามลำดับและมีผลการศึกษามีจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านบุคลากร มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ร้อยละ 51 เห็นว่าการให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของผู้เกี่ยวข้องเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านบุคลากร และรองลงมาคือภาระงานของบุคลากรที่มีมากเกินไป (ร้อยละ 42.9)

2. ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 46.9เห็นว่า การจัดแหล่งบริการและเอกสารค้นคว้าในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของด้านด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ และรองลงมาคือความพร้อมด้านอาคารสถานที่และห้องปฏิบัติงานในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (ร้อยละ 44.9)

3. ปัญหาด้านงบประมาณ มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 44.9 เห็นว่า ความพร้อมของงบประมาณในการดำเนินงานเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของด้านงบประมาณ และรองลงมาคือ การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก (ร้อยละ 36.8)

4. ปัญหาด้านการจัดการมีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 46.9 เห็นว่า การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของด้านการจัดการ และรองลงมาคือ การประสานงานและความร่วมมือในหน่วยงาน/ชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (ร้อยละ 38.8)

5. ปัญหาด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนมีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 47 เห็นว่า การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนกับค่านิยม ประเพณีท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและรองลงมาคือ การวิเคราะห์คำอธิบายในหลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน (ร้อยละ 34.7)

6. ปัญหาด้านการปรับรายละเอียดเนื้อหา มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 55.1 เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นด้วยการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และการปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของการปรับรายละเอียดเนื้อหาและรองลงมาคือ การปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (ร้อยละ 53)

7. ปัญหาด้านการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน มีผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 65.3 เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นด้วยการปรับปรุงโดยใช้สื่อการเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของการปรับปรุงและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนและรองลงมาคือ การวิเคราะห์สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหา ก่อนการปรับปรุงหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (ร้อยละ 53.1)

8. ปัญหาด้านการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 59.1 เห็นว่า การจัดทำสื่อการเรียนให้สอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ และรองลงมาคือ การจัดทำสื่อการเรียนให้สอดคล้องกับค่านิยมและประเพณีท้องถิ่น และจัดทำสื่อการเรียนให้นักเรียนรู้จักท้องถิ่นของตน (ร้อยละ 57.1)

9. ปัญหาด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ขึ้นใหม่ มีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 65.3 เห็นว่า การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นขึ้นใหม่ เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ขึ้นใหม่และรองลงมาคือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน (ร้อยละ 63.3)

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นนั้น พบว่ามีปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหาค่อนข้างมาก โดยผลการวิจัยพบว่าความพร้อมของงบประมาณในการดำเนินงาน เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของด้านงบประมาณ (ร้อยละ 44.9) เพราะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นนั้น อาจต้องมิตัดต่อประสานและการลงพื้นที่ในท้องถิ่นนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่จะมาบูรณาการได้ ดังนั้นอาจจะต้องมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อนำมาดำเนินงานในส่วนนี้ โดยที่โรงเรียนต้องจัดสรรมาให้ หากไม่มีงบประมาณในส่วนนี้แล้วอาจจะทำให้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ อุไรวรรณ บุญอุรพิชญ์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี โดยการศึกษาความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และปราชญ์ท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ใน การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด สำหรับเรื่องปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่ามีปัญหาด้านการใช้งบประมาณในระดับมาก รองลงมาคือด้านความรู้ และพบว่ามีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะการเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งฝึกงานในชุมชน ในการนี้มีปัญหาบ้างเล็กน้อย ได้แก่ ระยะเวลาในการถ่ายทอดความรู้ไม่เพียงพอ ปัญหาหนักเรียนขาดความสนใจ

สภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของโรงเรียน โพรงมะเตี้อวิทยาคม พบว่าปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ (ร้อยละ 46.9) มีความคิดเห็นว่าการจัดแหล่งบริการและเอกสารค้นคว้าในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์และอาคารสถานที่ และรองลงมาคือความพร้อมด้านอาคารสถานที่และห้องปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (ร้อยละ 44.9)ซึ่งในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องใช้วัสดุ อุปกรณ์ และ

แหล่งการเรียนรู้ต่างๆที่จะเป็นสื่อการเรียนการสอนเพื่อจะช่วยเหลือส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ดังนั้นจะเห็นว่าวาทะประกอบหนึ่งที่สำคัญในการที่จะจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ก็คือวัสดุ อุปกรณ์ ครูภัณฑ์และอาคารสถานที่ตั้งนั้นหากโรงเรียนหรือทางครูผู้สอนไม่มีความพร้อมในส่วนนี้ก็จะทำให้เกิดปัญหาที่จะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน (ร้อยละ 47) มีความคิดเห็นว่าการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนกับค่านิยม ประเพณีท้องถิ่น เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและรองลงมาคือ การวิเคราะห์คำอธิบายในหลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน(ร้อยละ 34.7) ซึ่งเป็นปัญหานี้เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งปัญหานี้สอดคล้องกับ ชัยชนา ดอนทอง (2544) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญของการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือ ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรไม่มีความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร ขาดงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งภูมิปัญญาในท้องถิ่น และมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสำรวจภูมิปัญญาในท้องถิ่นโดยประสานสัมพันธ์กับชุมชน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาคควรมีการสอบถามความต้องการของชุมชนและผู้เรียน

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสำหรับครูผู้สอน เพื่อให้การวางแผนการจัดการเรียนรู้
- 2) ใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ผู้วิจัยอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้สอนเป็นรายบุคคลในการเก็บข้อมูลที่นอกเหนือไปจากวิธีการใช้แบบสอบถาม
- 2) ศึกษาในประเด็นอื่นที่อาจเป็นปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นได้ เช่น การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามความคาดหวังของการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

6. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2542). **วิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้อ**. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาคุณภาพวิชาการ(พว).
- กรมวิชาการ. (2540). **คู่มือการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2549). **แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2544-2549**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2551). **การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ถาวร สุ่มเมือง. (2548). **การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านมะนาวหวาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ปฏิรูปการศึกษา, สำนักงาน. (2544). **รายงานปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน**. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ฤทัยรักษ์ รักบางแหลม. (2551). การพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ.